

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

zo 14. júna 2016*

„Nesplnenie povinnosti členským štátom — Koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia — Nariadenie (ES) č. 883/2004 — Článok 4 — Rovnosť zaobchádzania v súvislosti s prístupom k dávkam sociálneho zabezpečenia — Právo na pobyt — Smernica 2004/38/ES — Vnútroštátna právna úprava, ktorá odmieta priznať určité rodinné príspevky alebo daňovú úľavu na nezaopatrené dieťa štátnym príslušníkom iných členských štátov, ktorí nemajú právo na legálny pobyt“

Vo veci C-308/14,

ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 258 ZFEÚ, podaná 27. júna 2014,

Európska komisia, v zastúpení: D. Martin a M. Wilderspin, splnomocnení zástupcovia,

žalobkyňa,

proti

Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska, v zastúpení: M. Holt a J. Beeko, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci J. Coppel, QC,

žalovanému,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: podpredseda Súdneho dvora A. Tizzano, vykonávajúci funkciu predsedu prvej komory, sudcovia F. Biltgen, E. Levits, M. Berger (spravodajkyňa) a S. Rodin,

generálny advokát: P. Cruz Villalón,

tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 4. júna 2015,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 6. októbra 2015,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: angličtina.

Rozsudok

- 1 Svojou žalobou Európska komisia navrhuje, aby Súdny dvor určil, že Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska si tým, že vyžaduje od žiadateľov o rodinné príspevky alebo daňovú úľavu na nezaopatrené dieťa, aby mali právo na pobyt v tomto členskom štáte, nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 4 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, 2004, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 72).

Právny rámec

Právo Únie

Nariadenie č. 883/2004

- 2 Článok 1 písm. j) a z) nariadenia č. 883/2004 obsahuje tieto definície:

„Na účely tohto nariadenia:

...

j) ‚bydlisko‘ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva;

...

z) ‚rodinná dávka‘ znamená všetky vecné alebo peňažné dávky, ktorú sú určené na pokrytie rodinných výdajov, okrem preddavkov na výživné a osobitné prídavky pri narodení dieťaťa a osvojení dieťaťa, ako sú uvedené v prílohe I.“

- 3 Článok 3 ods. 1 písm. j) tohto nariadenia stanovuje:

„Toto nariadenie sa vzťahuje na všetky právne predpisy, ktoré sa týkajú týchto častí sociálneho zabezpečenia:

...

j) rodinné dávky.“

- 4 Článok 4 uvedeného nariadenia, nazvaný „Rovnosť zaobchádzania“, stanovuje:

„Pokiaľ nie je v tomto nariadení ustanovené inak, osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, poberajú tie isté dávky a majú tie isté povinnosti podľa právnych predpisov ktoréhokoľvek členského štátu ako štátni príslušníci daného členského štátu.“

- 5 V zmysle článku 11 ods. 1 a 3 toho istého nariadenia:

„1. Osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

...

3. S výhradou článkov 12 až 16:

...

e) ktorákoľvek iná osoba, na ktorú sa písm. a) až d) nevzťahujú, podlieha právnym predpisom členského štátu bydliska bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia tohto nariadenia zaručujúce tejto osobe dávky podľa právnych predpisov jedného alebo viacerých členských štátov.“

6 Článok 67 nariadenia č. 883/2004 stanovuje:

„Osoba má nárok na rodinné dávky v súlade s právnymi predpismi príslušného členského štátu, vrátane jej rodinných príslušníkov s bydliskom v inom členskom štáte, ako keby mali bydliská v takomto príslušnom štáte. ...“

Nariadenie (ES) č. 987/2009

7 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 284, 2009, s. 1), v článku 1, nazvanom „Spôsob určenia bydliska“, stanovuje:

„1. Ak je rozdiel v stanoviskách inštitúcií dvoch alebo viacerých členských štátov o určení bydliska osoby, na ktorú sa uplatňuje základné nariadenie, tieto inštitúcie po vzájomnej dohode určia centrum záujmov dotknutej osoby na základe celkového posúdenia všetkých dostupných informácií súvisiacich s príslušnými skutočnosťami, ktoré môžu obsahovať:

- a) dĺžku a nepretržitú prítomnosť na území dotknutých členských štátov;
- b) situáciu dotknutej osoby vrátane:
 - i) povahy a osobitných vlastností každej vykonávanej činnosti, predovšetkým miesta, kde sa takáto činnosť zvyčajne vykonáva, trvalosti tejto činnosti a dĺžky trvania každej pracovnej zmluvy;
 - ii) jej rodinného stavu a rodinných väzieb;
 - iii) vykonávania akejkoľvek nezárobkovej činnosti;
 - iv) v prípade študentov zdroja ich príjmov;
 - v) jej bytovej situácie, najmä toho, či je táto situácia stabilná;
 - vi) členského štátu, ktorý sa považuje za miesto bydliska osoby na daňové účely.

2. Ak posúdenie rôznych kritérií, ktoré vychádzajú z príslušných skutočností, ako sa uvádzajú v odseku 1, nevedie k dohode medzi dotknutými inštitúciami, na určenie skutočného miesta bydliska osoby sa za rozhodujúci považuje úmysel tejto osoby, tak ako vyplýva z uvedených skutočností a okolností, najmä dôvody, ktoré ju viedli k presťahovaniu.“

Smernica 2004/38/ES

8 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS,

73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. EÚ L 158, 2004, s. 77; Mim. vyd. 05/005, s. 46), v článku 7, nazvanom „Právo pobytu na viac ako tri mesiace“, stanovuje:

„1. Všetci občania Únie majú právo pobytu na území iného členského štátu počas obdobia dlhšieho ako tri mesiace, ak:

- a) sú pracovníci alebo samostatne zárobkovo činné osoby v hostiteľskom členskom štáte; alebo
- b) majú dostatočné zdroje pre samých seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu, a ak majú komplexné krytie nemocenského poistenia v hostiteľskom členskom štáte; alebo
- c)
 - sú zapísaní na súkromnej alebo verejnej inštitúcii, akreditovanej alebo financovanej hostiteľským členským štátom na základe jeho legislatívy alebo administratívneho postupu, s hlavným cieľom absolvovať študijný kurz, vrátane odborného vzdelávania; a
 - majú komplexné krytie nemocenského poistenia v hostiteľskom členskom štáte a predložili príslušnému vnútroštátnemu úradu dôkaz prostredníctvom vyhlásenia alebo iným rovnocenným prostriedkom, podľa ich rozhodnutia, že majú dostatočné zdroje pre seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu; alebo
- d) sú rodinnými príslušníkmi, ktorí sprevádzajú alebo sa pripájajú k občanovi Únie, ktorý spĺňa podmienky uvedené v bodoch a), b) alebo c).

...

3. Na účely odseku 1a) občan Únie, ktorý už nie je pracovníkom ani samostatne zárobkovo činnou osobou, si zachová štatút pracovníka alebo samostatne zárobkovo činné osoby za nasledujúcich okolností:

- a) daná osoba je dočasne práce neschopná v dôsledku choroby alebo úrazu;
- b) je riadne zaregistrovaná ako nedobrovoľne nezamestnaná osoba po tom, čo bola zamestnaná viac ako jeden rok, a zaevidovala sa ako uchádzač o zamestnanie na príslušnom úrade práce;
- c) je riadne zaregistrovaná ako nedobrovoľne nezamestnaná osoba po tom, čo sa jej ukončila pracovná zmluva na dobu určitú kratšiu ako jeden rok, alebo po tom, čo sa stala nedobrovoľne nezamestnaná počas prvých dvanástich mesiacov a zaevidovala sa ako uchádzač o zamestnanie na príslušnom úrade práce. V takomto prípade sa štatút pracovníka zachová aspoň šesť mesiacov;
- d) daná osoba nastúpila na odborné vzdelávanie. Pokiaľ nie je nedobrovoľne nezamestnaná, zachovanie štatútu pracovníka je podmienené vzdelávaním, ktoré súvisí s predchádzajúcim zamestnaním.

...“

- 9 Podľa článku 14 ods. 1 až 3 tejto smernice:

„1. Občania Únie a ich rodinní príslušníci majú právo pobytu určené v článku 6, pokiaľ sa nestávajú neprimeranou záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu.

2. Občania Únie a ich rodinní príslušníci majú právo pobytu určené v článkoch 7, 12 a 13, pokiaľ spĺňajú podmienky v nich stanovené.

V konkrétnych prípadoch, ak existuje opodstatnená pochybnosť, či občan Únie alebo jeho rodinní príslušníci spĺňajú podmienky stanovené v článkoch 7, 12 a 13, môžu členské štáty overiť, či sú tieto podmienky splnené. Toto overenie sa nevykonáva systematicky.

3. Opatrenie vyhostenia nie je automatickým dôsledkom využívania systému sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu občanom Únie alebo jeho rodinnými príslušníkmi.“

10 Podľa článku 15 ods. 1 uvedenej smernice:

„Postupy stanovené článkami 30 a 31 sa uplatňujú analogicky na všetky rozhodnutia obmedzujúce voľný pohyb občanov Únie a ich rodinných príslušníkov z dôvodov iných, ako je verejná politika, verejná bezpečnosť alebo verejné zdravie.“

11 Článok 24 tej istej smernice, nazvaný „Rovnaké zaobchádzanie“, stanovuje:

„1. S výhradou takých osobitných ustanovení, ako sú výslovne uvedené v zmluve a v sekundárnom práve, všetci občania Únie, ktorí sa na základe tejto smernice zdržiavajú na území hostiteľského členského štátu, využívajú rovnaké zaobchádzanie ako so štátnymi príslušníkmi tohto členského štátu v rámci pôsobnosti zmluvy. Výhoda tohto práva sa rozširuje na rodinných príslušníkov, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu a ktorí majú právo pobytu alebo právo trvalého pobytu.

2. Ako výnimka z odseku 1 hostiteľský členský štát nie je povinný udeliť nárok na sociálnu pomoc počas prvých troch mesiacov pobytu ani prípadne počas dlhšieho obdobia stanoveného v článku 14 ods. 4 písm. b), ani nie je povinný pred nadobudnutím práva trvalého pobytu udeliť pomoc vo forme príspevku na výživu počas štúdia, vrátane odborného vzdelávania, pozostávajúcu zo študentských štipendií alebo študentských pôžičiek osobám iným, ako sú pracovníci, samostatne zárobkovo činné osoby, osoby, ktoré si zachovávajú takýto štatút a ich rodinní príslušníci.“

Právo Spojeného kráľovstva

Právna úprava týkajúca sa rodinných príspevkov

12 Článok 141 Social Security Contributions and Benefits Act 1992 (zákon z roku 1992 o príspevkoch a dávkach sociálneho zabezpečenia, ďalej len „zákon z roku 1992“), stanovuje:

„Každý, kto sa v danom týždni stará o jedno alebo viacero nezaopatrených detí alebo o mladistvého, ktorého možno na tieto účely považovať za nezaopatrené dieťa, má v súlade s ustanoveniami tohto zákona nárok na príspevky... za uvedený týždeň na dieťa alebo na deti, o ktoré sa stará, alebo na mladistvého, ktorého možno na tieto účely považovať za nezaopatrené dieťa.“

13 Príspevok uvedený v článku 141 zákona z roku 1992 (ďalej len „rodinné príspevky“) je dávka určená predovšetkým na pokrytie časti nákladov osôb, ktoré sa starajú o jedno alebo viaceré nezaopatrené deti. Môžu byť vyplácané na každé dieťa, pričom príspevok na prvé dieťa je vyšší ako príspevok na nasledujúce deti. Tento príspevok predstavuje všeobecnú nepríspevkovú dávku, ktorej náklady sú spravidla financované z daní. Žiadatelia o rodinné príspevky, ktorí majú vyšší príjem, pritom podliehajú daňovému odvodu až do výšky, ktorá sa rovná výške dávky, ktorá im bola vyplatená.

14 Článok 146 zákona z roku 1992 stanovuje:

„1. Dávka rodinných príspevkov nebude vyplatená, ak nezaopatrené dieťa alebo mladistvý považovaný na tieto účely za nezaopatrené dieťa sa nenachádza v danom týždni v Spojenom kráľovstve.

2. Nikto si nemôže uplatňovať nárok na týždennú dávku rodinných príspevkov, ak sa v danom týždni nenachádzal v Spojenom kráľovstve.

3. Možno určiť okolnosti, za ktorých možno určitú osobu na účely odsekov 1 alebo 2 považovať za osobu nachádzajúcu sa v Spojenom kráľovstve.“

15 Pravidlo č. 23 Child Benefit (General) Regulations 2006 (SI 2006/223) [(všeobecné) predpisy z roku 2006 o rodinných príspevkoch] stanovuje:

„1. Osoba, ktorá nemá zvyčajné bydlisko v Spojenom kráľovstve, sa musí na účely článku 146 ods. 2 [zákona z roku 1992] považovať za osobu nenachádzajúcu sa v Spojenom kráľovstve.

2. Odsek 1 sa neuplatní na kráľovských úradníkov vyslaných do zahraničia ani na ich manželov.

3. Osoba, ktorá sa v Spojenom kráľovstve nachádza v dôsledku vyhostenia, odsunu alebo iného núteného odchodu z inej krajiny do Spojeného kráľovstva, musí byť považovaná za osobu s riadnym bydliskom v Spojenom kráľovstve.

4. Za osobu nenachádzajúcu sa v Spojenom kráľovstve na účely článku 146 ods. 2 zákona z roku 1992 sa považuje osoba, ktorá požiada o rodinné príspevky po 1. máji 2004 a nemá právo na pobyt v Spojenom kráľovstve.“

16 Zodpovedajúce ustanovenia existujú aj pre žiadosti o rodinné príspevky, ktoré boli podané v Severnom Írsku. Ide jednak o článok 142 Social Security Contributions and Benefits (Northern Ireland) Act 1992 [zákon (Severného Írska) z roku 1992 o príspevkoch a dávkach sociálneho zabezpečenia], ktorý vyžaduje, aby sa žiadateľ nachádzal v dotknutom týždni v „Severnom Írsku“, a jednak pravidlo č. 27 (všeobecných) predpisov z roku 2006 o rodinných príspevkoch, ktoré stanovuje podobné podmienky ako pravidlo č. 23 všeobecných predpisov z roku 2006 pre žiadosti podané v Spojenom kráľovstve.

Právna úprava týkajúca sa daňovej úľavy

17 Tax Credits Act 2002 (zákon z roku 2002 o daňových úľavách) upravuje režim daňovej úľavy na nezaopatrené dieťa. Tento režim, ako spresnilo Spojené kráľovstvo vo svojom vyjadrení k žalobe, bol zavedený s cieľom spojiť viacero rodinných podpôr v daňovej a sociálnej oblasti do jedinej sociálnej dávky, pričom uvedený režim zahŕňa niekoľko typov už existujúcich podpôr závislých na príjmoch poskytovaných v prospech nezaopatrených detí. Cieľom sledovaným prijatím tohto zákona bol boj proti detskej chudobe. Daňová úľava na nezaopatrené dieťa je poskytovaná osobe alebo osobám zodpovedným za jedno alebo viaceré deti (článok 8 zákona z roku 2002 o daňových úľavách). Jej výška závisí od úrovne príjmov dotknutých osôb, pričom ak príjem rodiny dosiahne určitú hranicu, budú poskytované odstupňované dávky v závislosti od počtu nezaopatrených detí v rodine. Tento režim daňovej úľavy nahradil viaceré dávky, ktoré sa vyplácali žiadateľom o rôzne sociálne podpory z dôvodu, že mali nezaopatrené deti, ako aj iné dávky, ktorých priznanie a výška záviseli od úrovne príjmov žiadateľov. Daňová úľava na nezaopatrené dieťa je dávka, ktorej náklady sú financované spravidla z daní.

18 Článok 3 zákona z roku 2002 o daňových úľavách, nazvaný „Žiadosti“, stanovuje:

„....

3. Žiadosť o daňovú úľavu môžu podať
- a) spoločne partneri, ktorí majú obidvaja minimálne šesťnásť rokov a nachádzajú sa v Spojenom kráľovstve, alebo
 - b) osoba, ktorá má minimálne šesťnásť rokov a nachádza sa v Spojenom kráľovstve, ktorá však nemá nárok podať žiadosti podľa písmena a) (spoločne s druhým partnerom).
- ...
7. Možno určiť okolnosti, za ktorých možno určitú osobu na účely tejto časti zákona považovať za nachádzajúcu sa v Spojenom kráľovstve.“
- 19 Pravidlo 3 Tax Credits (Residence) Regulation 2003 (SI 2003/654) [predpisy z roku 2003 o daňových úľavách (bydlisko)] stanovuje:
- „1. Osoba, ktorá nemá zvyčajné bydlisko v Spojenom kráľovstve, sa musí na účely časti 1 zákona z roku 2002 o daňových úľavách považovať za osobu nenachádzajúcu sa v Spojenom kráľovstve.
- ...
4. Na účely daňovej úľavy pre ekonomicky aktívne osoby sa za osobu, ktorá má zvyčajné bydlisko v Spojenom kráľovstve, považuje osoba, ktorá vykonáva svoje práva ako pracovník v súlade s nariadením Rady (EHS) č. 1612/68 [z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 257, 1968, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 15)], zmeneným a doplneným [smernicou č. 2004/38], alebo v súlade s nariadením Komisie (EHS) č. 1251/70 [z 29. júna 1970 o práve pracovníkov zostať na území členského štátu po skončení zamestnania v tomto štáte (Ú. v. ES L 142, 1970, s. 24; Mim. vyd. 05/001, s. 32)], alebo osoba, ktorá má právo na pobyt v Spojenom kráľovstve v súlade so [smernicou č. 2004/38].
5. Za osobu nenachádzajúcu sa v Spojenom kráľovstve sa na účely časti 1 zákona z roku 2002 o daňových úľavách považuje osoba,
- a) ktorá podá žiadosť o daňovú úľavu na nezaopatrené dieťa... po 1. máji 2004 a
 - b) ktorá nemá právo na pobyt v Spojenom kráľovstve.“

Immigration Act 1971

- 20 Podľa článku 2 Immigration Act 1971 (zákon z roku 1971 o prisťahovalectve):

„Určenie práva na pobyt v Spojenom kráľovstve

1. Na základe tohto zákona má osoba právo na pobyt v Spojenom kráľovstve,

...

- a) ak je britským občanom alebo
- b) ak je občanom Commonwealthu, ktorý
 - i) pred tým, ako vstúpil do platnosti British Nationality Act 1981 [zákon z roku 1981 o britskom štátnom občianstve], bol občanom Commonwealthu s právom na pobyt v Spojenom kráľovstve podľa článku 2 ods. 1 písm. d) alebo článku 2 ods. 2 tohto zákona v znení platnom v tom čase a
 - ii) neprestal byť medzičasom občanom Commonwealthu. ...“

Konanie pred podaním žaloby

- 21 V nadväznosti na veľké množstvo sťažností, ktoré Komisia dostávala od štátnych príslušníkov iných členských štátov s bydliskom v Spojenom kráľovstve, ktorí príslušným britským orgánom vyčítali, že im odmietli priznať nárok na určité sociálne dávky z dôvodu, že nemajú právo na pobyt v tomto členskom štáte, zaslala Komisia v roku 2008 tomuto štátu žiadosť o vysvetlenie.
- 22 Dvoma listami z 1. októbra 2008 a 20. januára 2009 Spojené kráľovstvo potvrdilo, že z britských právnych predpisov vyplýva, že kým právo na pobyt v Spojenom kráľovstve je priznané všetkým britským štátnym príslušníkom, štátni príslušníci iných členských štátov za určitých okolností toto právo nemajú. Podľa Spojeného kráľovstva sa toto obmedzenie opiera o pojem „právo na pobyt, ako je vymedzený v smernici 2004/38, a o obmedzenia tohto práva stanovené uvedenou smernicou, najmä o požiadavku, aby ekonomicky nečinná osoba mala dostatočné zdroje, aby sa nestala záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu.
- 23 Dňa 4. júna 2010 Komisia zaslala Spojenému kráľovstvu výzvu týkajúcu sa ustanovení jeho právnych predpisov, ktoré stanovovali, že na to, aby žiadatelia získali nárok na určité dávky, musia mať právo na pobyt v tomto štáte, čo je nevyhnutným predpokladom na to, aby ich bolo možné považovať za osoby so zvyčajným bydliskom v Spojenom kráľovstve (ďalej len „požiadavka práva na pobyt“).
- 24 Dňa 30. júla 2010 Spojené kráľovstvo v odpovedi na túto výzvu uviedlo, že jeho vnútroštátny systém nie je diskriminačný a že požiadavka práva na pobyt je odôvodnená, keďže primerane zabezpečuje, aby sa dávky vyplácali osobám, ktoré sú v Spojenom kráľovstve dostatočne integrované.
- 25 Dňa 29. septembra 2011 vydala Komisia odôvodnené stanovisko, na ktoré Spojené kráľovstvo odpovedalo listom z 29. novembra 2011.
- 26 Keďže Komisia uvedenú odpoveď nepovažovala za uspokojivú, podala predmetnú žalobu.

O žalobe

O predmete žaloby

- 27 Vzhľadom na rozsudok Súdneho dvora z 19. septembra 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565), sa Komisia rozhodla obmedziť svoju žalobu na rodinné príspevky a daňovú úľavu na nezaopatrené dieťa (ďalej len „predmetné sociálne dávky“), pričom vylúčila „osobitné nepríspevkové peňažné dávky“, ktoré tiež boli predmetom odôvodneného stanoviska a ktoré podľa uvedeného rozsudku Súdneho dvora možno označiť za „sociálnu pomoc“ v zmysle článku 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38.

O veci samej

Argumentácia účastníkov konania

- 28 Hlavná výhrada, ktorú Komisia vzniesla voči Spojenému kráľovstvu, spočíva v tom, že Spojené kráľovstvo tým, že vyžaduje, aby žiadateľ o predmetné sociálne dávky splňal požiadavku práva na pobyt, ktorá je predpokladom toho, aby mohol byť považovaný za osobu so zvyčajným bydliskom v tomto členskom štáte, pridalo novú požiadavku, ktorá nie je uvedená v nariadení č. 883/2004. Táto požiadavka vedie k tomu, že na osoby, ktoré ju nesplňajú, sa nevzťahuje právna úprava v oblasti sociálneho zabezpečenia žiadneho z členských štátov, hoci uvedené nariadenie malo práve takúto ochranu prostredníctvom právnej úpravy zabezpečiť.

- 29 Komisia uvádza, že podľa článku 11 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 883/2004 ekonomicky nečinná osoba v zásade podlieha právnym predpisom členského štátu bydliska. V tejto súvislosti článok 1 písm. j) tohto nariadenia definuje „bydlisko“ na účely tohto nariadenia ako miesto, kde osoba zvyčajne býva, pričom „zvyčajné bydlisko“ je autonómnym pojmom práva Únie.
- 30 Podľa Komisie tento pojem v zmysle ustálenej judikatúry Súdneho dvora a najmä bodu 29 rozsudku z 25. februára 1999, Swaddling (C-90/97, EU:C:1999:96), označuje miesto, kde sa nachádza zvyčajné centrum záujmov dotknutej osoby. Na účely vymedzenia tohto centra záujmov treba zobrať do úvahy najmä rodinné pomery pracovníka, dôvody, ktoré ho viedli k presťahovaniu sa, dĺžku a nepretržitosť jeho pobytu, skutočnosť, že má prípadne stabilné zamestnanie, a úmysel tohto pracovníka, ktorý vyplýva zo všetkých relevantných okolností.
- 31 Presnejšie povedané, toto miesto musí byť určené s ohľadom na skutkové okolnosti a situáciu dotknutých osôb a nezávisle od ich právneho štatútu v hostiteľskom členskom štáte a nezávisle od toho, či majú právo na pobyt na jeho území, napr. na základe smernice 2004/38. V dôsledku toho nariadenie č. 883/2004 priznalo osobitný význam pojmu „bydlisko“, ktorý sa neriadi významom prisúdeným v iných právnych aktoch Únie alebo vo vnútroštátnom práve a ktorý nepodlieha prípadným predchádzajúcim zákonným podmienkam.
- 32 Účelom článku 11 nariadenia č. 883/2004 nebolo harmonizovať hmotné právo členských štátov, ale skôr vytvoriť systém kolíznych noriem s dôsledkom, že vnútroštátnemu zákonodarcovi sa obmedzí právomoc určiť rozsah a podmienky uplatňovania jeho vlastnej právnej úpravy v danej oblasti. Cieľom sledovaným týmto systémom je jednak zabezpečiť, aby sa uplatňoval jediný systém sociálneho zabezpečenia, a jednak zabrániť tomu, aby osoby, na ktoré sa vzťahuje nariadenie č. 883/2004, boli zbavené ochrany v oblasti sociálneho zabezpečenia v dôsledku neexistencie právnej úpravy, ktorá by sa na ne vzťahovala.
- 33 Komisia subsidiárne vytyka Spojenému kráľovstvu, že stanovením požiadavky na získanie nároku na určité dávky sociálneho zabezpečenia, ktorú vlastní štátni príslušníci splňajú automaticky, vytvorilo situáciu, keď sú štátni príslušníci iných členských štátov priamo diskriminovaní, a teda porušilo článok 4 nariadenia č. 883/2004.
- 34 Podľa Komisie Spojené kráľovstvo počas konania pred podaním žaloby prešlo od pôvodného názoru, že požiadavka práva na pobyt je iba jednou zo zložiek overenia, či osoba má zvyčajné bydlisko v tomto členskom štáte, k neskoršiemu názoru, že ide o požiadavku odlišnú od požiadavky zvyčajného bydliska, ktorá je síce diskriminačná, ale odôvodnená.
- 35 V tejto súvislosti sa Komisia, opierajúc sa o závery generálneho advokáta prednesené vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 13. apríla 2010, Bressol a i. (C-73/08, EU:C:2010:181), domnieva, že požiadavka práva na pobyt predstavuje priamu diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti, keďže ide o požiadavku, ktorá sa uplatňuje výlučne na cudzincov, keďže britskí štátni príslušníci s bydliskom v Spojenom kráľovstve ju splňajú automaticky.
- 36 Okrem toho, aj keby sa malo pripustiť, že požiadavka práva na pobyt vyvoláva iba nepriamu diskrimináciu, ako to tvrdí Spojené kráľovstvo, tento štát podľa Komisie neuviedol nijaké argumenty, ktoré by umožnili domnievať sa, že predmetné rozdielne zaobchádzanie je primerané a vhodné na dosiahnutie cieľa sledovaného dotknutou vnútroštátnou právnou úpravou, ktorý spočíva v zabezpečení existencie skutočnej väzby medzi žiadateľom o dávku a hostiteľským členským štátom.
- 37 Ďalej Komisia spochybňuje tvrdenie Spojeného kráľovstva, že osoby ekonomicky nečinné sa nesmú stať záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu, ak nevykazujú dostatočnú väzbu s týmto štátom. Komisia uznáva, že hostiteľský členský štát sa môže chcieť ubezpečiť o existencii väzby medzi žiadateľom o dávku a týmto štátom, ale v prípade dávok sociálneho zabezpečenia

samotný normotvorca Únie, a to prostredníctvom nariadenia č. 883/2004, stanovil spôsoby overenia existencie tejto väzby – v prejednávanej veci pomocou kritéria zvyčajného bydliska –, pričom členské štáty nemôžu zmeniť ustanovenia tohto nariadenia ani doplniť ďalšie požiadavky.

- 38 Spojené kráľovstvo vo svojom vyjadrení k žalobe spochybňuje hlavnú výhradu Komisie, pričom sa odvoláva najmä na rozsudok z 19. septembra 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565, bod 44), v ktorom Súdny dvor najprv odmietol tie isté tvrdenia, ktoré Komisia uvádza aj v prejednávanej veci, a následne rozhodol, že „v zásade nič nebráni tomu, aby poskytovanie sociálnej dávky ekonomicky nečinným občanom Únie podliehalo požiadavke, že títo občania spĺňajú podmienky na získanie legálneho práva na pobyt v hostiteľskom členskom štáte“.
- 39 Spojené kráľovstvo spresňuje, že Súdny dvor takisto rozhodol, že článok 70 ods. 4 nariadenia č. 883/2004 – ktorý stanovuje, rovnako ako článok 11, „kolíznu normu“, ktorej cieľom je vyhnúť sa súčasnému uplatňovaniu viacerých vnútroštátnych právnych úprav a zabrániť tomu, aby osoby, ktoré patria do pôsobnosti uvedeného nariadenia, boli zbavené ochrany v oblasti sociálneho zabezpečenia v dôsledku neexistencie právnej úpravy, ktorá by sa na ne vzťahovala, – nemá za cieľ stanoviť hmotnoprávne podmienky existencie nároku na dávky, o ktoré išlo v danom prípade, a to osobitné nepríspevkové peňažné dávky, ale že „stanovenie týchto podmienok v zásade prislúcha právnej úprave každého členského štátu“. Podľa Spojeného kráľovstva sa tie isté úvahy vzťahujú na kolíznu normu obsiahnutú v článku 11 nariadenia č. 883/2004, ktorý pri určovaní právnej úpravy, ktorá sa uplatní na žiadateľa, plní rovnakú funkciu ako článok 70 ods. 4 tohto nariadenia, ktorý sa týka konkrétne osobitných nepríspevkových peňažných dávok.
- 40 Pokiaľ ide o výhradu vznesenú Komisiou subsidiárne, ktorá je založená na existencii priamej diskriminácie a uvedená v bode 33 tohto rozsudku, Spojené kráľovstvo tvrdí, že táto výhrada sa nenachádza v odôvodnenom stanovisku, ktoré mu Komisia zaslala v priebehu konania pred podaním žaloby, a objavila sa po prvýkrát až v žalobe, v dôsledku čoho ju musí Súdny dvor vyhlásiť za neprípustnú.
- 41 Okrem toho tento členský štát uvádza, že Súdny dvor vo viacerých rozsudkoch rozhodol, že je oprávnené vyžadovať od ekonomicky nečinných občanov Európskej únie, aby preukázali, že majú právo na pobyt, aby mohli poberať dávky sociálneho zabezpečenia, a že normotvorca Únie v smernici 2004/38 výslovne umožňuje hostiteľským členským štátom podriaďovať ich postup tejto podmienke, aby sa títo občania nestali neprimeranou záťažou pre systém sociálnej pomoci týchto štátov. Zásadu rovnosti zaobchádzania v zmysle článku 4 nariadenia č. 883/2004 treba vykladať s ohľadom na túto požiadavku.
- 42 Spojené kráľovstvo napokon poznamenáva, že overenie splnenia požiadavky práva na pobyt je len jednou z troch kumulatívnych požiadaviek, ktoré musí splniť žiadateľ pri preukázaní, že „sa nachádza“ v Spojenom kráľovstve v zmysle vnútroštátnej právnej úpravy. Splnenie ďalších dvoch požiadaviek, a to prítomnosti na území a zvyčajného bydliska, nezávisí od štátnej príslušnosti žiadateľa, takže štátny britský štátny príslušník automaticky nespĺňa požiadavku „nachádzania sa“ v Spojenom kráľovstve, na základe ktorej vzniká nárok na predmetné sociálne dávky.
- 43 Spojené kráľovstvo síce uznáva, že splnenie týchto požiadaviek je v prípade jeho vlastných štátnych príslušníkov ľahšie ako v prípade cudzích štátnych príslušníkov a že ide o nepriamo diskriminačné opatrenie. Opierajúc sa o úvahy Súdného dvora v bode 44 rozsudku z 19. septembra 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565), a s odkazom na podobný kontext, sa však tento členský štát domnieva, že toto opatrenie je objektívne odôvodnené nevyhnutnosťou ochrany verejných financií, keďže predmetné sociálne dávky sa nefinancujú z príspevkov poberateľov dávok, ale z daní. Navyše nič nenasvedčuje tomu, že toto opatrenie by malo byť neprimerané vo vzťahu k sledovanému cieľu, ako vyplýva z bodov 71 až 78 uvedeného rozsudku Súdného dvora.

- 44 Pokiaľ ide o hlavnú výhradu, Komisia vo svojej replike uvádza, že rozsudok z 19. septembra 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565), sa týkal uplatňovania smernice 2004/38 len v súvislosti s osobitnými nepríspevkovými peňažnými dávkami, ktoré majú znaky tak sociálneho zabezpečenia, ako aj sociálnej pomoci, zatiaľ čo prejednáváná žaloba sa týka dvoch rodinných dávok v zmysle článku 3 ods. 1 písm. j) nariadenia č. 883/2004, teda skutočných dávok sociálneho zabezpečenia, na ktoré sa smernica 2004/38 neuplatní. V tejto súvislosti Komisia poukazuje na existenciu problému rozdielného prekladu bodu 44 uvedeného rozsudku v anglickej a nemeckej verzii, pričom v anglickej verzii je použitý pojem „*social security benefits*“ („dávky sociálneho zabezpečenia“), zatiaľ čo v nemeckej verzii (ktorá je autentická), je použitý širší pojem „*Sozialleistungen*“ („sociálne dávky“).
- 45 Okrem toho Komisia upozorňuje na to, že právne predpisy Spojeného kráľovstva namiesto toho, aby podporovali voľný pohyb občanov Únie, čo je cieľ, na ktorom je založená právna úprava Únie v oblasti koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia, bránia tomuto voľnému pohybu tým, že vytvárajú prekážku tejto slobode v podobe diskriminácie na základe štátnej príslušnosti. Táto prekážka spôsobuje, že osobe nevznikne nárok na predmetné sociálne dávky v jej štáte pôvodu, v ktorom už nemá zvyčajné bydlisko, ani v hostiteľskom štáte, pokiaľ nemá právo na pobyt v tomto štáte.
- 46 Napokon, pokiaľ ide o subsidiárne uvedenú výhradu, Komisia spochybňuje výklad presadzovaný Spojeným kráľovstvom, pokiaľ ide o kolíznú normu stanovenú v článku 11 nariadenia č. 883/2004, keďže z rozsudku z 19. septembra 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565), podľa jej názoru vyplýva, že zásada, v zmysle ktorej členské štáty môžu zaviesť legitímne obmedzenia s cieľom zabrániť tomu, aby sa občan Únie, ktorého členský štát prijal, nestal neprimeranou záťažou pre ich systém sociálnej pomoci, sa uplatní len v súvislosti so systémom sociálnej pomoci, a nevzťahuje sa na dávky sociálneho zabezpečenia.
- 47 Pokiaľ ide o prípadné odôvodnenie podmienky týkajúcej sa požiadavky práva na pobyt, Komisia sa navyše domnieva, že Spojené kráľovstvo nepredložilo žiaden dôkaz o primeranosti tejto požiadavky vo vzťahu k cieľu, ktorý sleduje vnútroštátna právna úprava. Overenie „práva pobytu“, teda overenie splnenia požiadavky práva na pobyt, je automatický mechanizmus, ktorý systematicky a neodvratne zabraňuje žiadateľom nespĺňajúcim toto kritérium získať dávky, a to bez ohľadu na ich osobnú situáciu alebo na rozsah, v akom platili dane a príspevky do sociálneho zabezpečenia v Spojenom kráľovstve. Tento mechanizmus teda neumožňuje komplexné individuálne posúdenie, ktoré Súdny dvor vyžaduje od hostiteľských členských štátov v rozsudku z 19. septembra 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565).
- 48 Spojené kráľovstvo vo svojej duplike zdôrazňuje, že jeho vnútroštátne právo je podľa kolíznych noriem nariadenia č. 883/2004 rozhodným právom a že osoba, ktorá má na jeho území zvyčajné bydlisko, nemusí mať napriek všetkému nárok na predmetné sociálne dávky.
- 49 Pokiaľ ide o rozdiely v preklade jazykových verzií rozsudku z 19. septembra 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565), Spojené kráľovstvo sa domnieva, že pojem „*social benefits*“ je širší ako pojem „*social security benefits*“, a že pokiaľ Súdny dvor použil v nemeckej a vo francúzskej verzii prvý pojem namiesto druhého uvedeného pojmu, táto skutočnosť v každom prípade rozširuje pôsobnosť zásady stanovenej v bode 44 uvedeného rozsudku a vzťahuje sa tiež na dávky sociálneho zabezpečenia. Podľa názoru tohto členského štátu z tohto rozsudku v žiadnom prípade nevyplýva, že závery, ku ktorým dospel Súdny dvor, sa obmedzujú výlučne na osobitné nepríspevkové peňažné dávky, čo bolo navyše potvrdené aj rozsudkom z 11. novembra 2014, Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358).
- 50 Podľa Spojeného kráľovstva si navyše možno len ťažko predstaviť, že by členské štáty nemali povinnosť vyplácať osobitné nepríspevkové peňažné dávky, ktoré zaručujú existenčné minimum, občanom Únie bez práva na pobyt, a naopak, mali by povinnosť vyplácať im dávky, akými sú predmetné sociálne dávky, ktoré prekračujú rámec záruk tohto existenčného minima a ktoré vzhľadom na to, že sa financujú z daní, môžu v konečnom dôsledku tiež predstavovať neprimeranú záťaž pre verejné financie hostiteľského členského štátu v zmysle rozsudku z 19. septembra 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565).

- 51 Spojené kráľovstvo dodáva, že predmetné sociálne dávky majú v každom prípade znaky sociálnej pomoci, aj keď to nie je nevyhnutný predpoklad uplatniteľnosti zásady stanovenej v rozsudku z 19. septembra 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565), ktorá sa týka všeobecne „sociálnych dávok“, aj na predmetné sociálne dávky. Podľa tohto členského štátu Súdny dvor v rozsudku z 11. novembra 2014, Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358), potvrdil, že len ekonomicky nečinní občania Únie, ktorých pobyt spĺňa podmienky stanovené v článku 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38, sa môžu domáhať v súvislosti s prístupom k sociálnym dávkam práva na rovnosť zaobchádzania vo vzťahu k domácim štátnym príslušníkom.
- 52 Napokon tento členský štát poukazuje na to, že Komisia, ktorá až vo svojej replike po prvýkrát uviedla, že požiadavka práva na pobyt je „automatický mechanizmus“, ktorý neumožňuje zohľadnenie okolností konkrétneho prípadu, ako to vyžaduje Súdny dvor v rozsudku z 19. septembra 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565), vlastne uvádza nový dôvod, ktorý musí byť v súlade s článkom 127 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora považovaný za neprípustný.
- 53 V tejto súvislosti Spojené kráľovstvo rovnako uvádza, že koncepcia praktického uplatňovania požiadavky práva na pobyt, tak ako ju Komisia opísala v novom dôvode, je nesprávna. V praxi totiž orgán poverený správou predmetných sociálnych dávok berie na účely určenia, či osoba využila systém sociálnej pomoci, do úvahy okrem iných údajov aj informácie, ktoré poskytuje Department for Work and Pensions (ministerstvo práce a dôchodkov). Uvedené informácie by umožnili tomuto úradu určiť, či má žiadateľ právo na pobyt v Spojenom kráľovstve, a teda či má nárok na predmetné sociálne dávky. Ak nie je možné určiť, či tento žiadateľ má, alebo nemá právo na pobyt, individuálne sa preskúma jeho osobná situácia vrátane sociálnych príspevkov, ktoré hradil, pričom sa tiež posúdi, či si aktívne hľadá zamestnanie a či má reálnu šancu zamestnať sa.

Posúdenie Súdnym dvorom

– O kvalifikácii predmetných sociálnych dávok

- 54 Na účely preskúmania dôvodnosti predmetnej žaloby o nesplnenie povinnosti treba na úvod určiť, či predmetné sociálne dávky sa majú kvalifikovať ako „dávky sociálnej pomoci“ alebo ako „dávky sociálneho zabezpečenia“.
- 55 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že táto žaloba o nesplnenie povinnosti sa týka rodinných príspevkov (child benefit) a daňovej úľavy na nezaopatrené dieťa (child tax credit), teda dvoch peňažných dávok, ktorých účelom je prispieť na pokrytie výdavkov rodiny a ktoré sú financované nie z príspevkov žiadateľov, ale z povinných daňových odvodov.
- 56 Spojené kráľovstvo nezahrnulo ani jednu z týchto dávok do prílohy X nariadenia č. 883/2004 a medzi účastníkmi konania nie je sporné, že nejde o osobitné nepríspevkové peňažné dávky v zmysle článku 70 tohto nariadenia.
- 57 Pokiaľ ide o rodinné príspevky, z článku 141 zákona z roku 1992 vyplýva, že každý, kto sa v danom týždni stará aspoň o jedno dieťa, má v súlade s ustanoveniami tohto zákona nárok na týždenný príspevok na každé dieťa.
- 58 Je nesporné, že rodinný príspevok je sociálna dávka určená predovšetkým na pokrytie časti nákladov osôb, ktoré sa starajú o jedno alebo viaceré deti. V zásade ide o všeobecnú dávku, ktorá sa priznáva každej osobe na základe jej žiadosti. Žiadatelia s vyšším príjmom však musia pri plnení svojich daňových povinností vrátiť sumu až do výšky, ktorá sa rovná dávke, ktorá im bola vyplatená.

- 59 Pokiaľ ide o daňovú úľavu na nezaopatrené dieťa, je rovnako nesporné, že ide o peňažnú dávku poskytovanú každému, kto sa stará o jedno alebo o viacero detí, pričom jej výška závisí od príjmov rodiny, počtu nezaopatrených detí, ako aj od ďalších faktorov týkajúcich sa individuálnej situácie dotknutej rodiny. Napriek svojmu názvu je daňová úľava na nezaopatrené dieťa sumou, ktorú príslušný orgán pravidelne vypláca poberateľom a ktorá podľa všetkého súvisí s ich postavením daňovníkov. Táto dávka nahradila viaceré doplnkové dávky, ktoré sa vyplácali žiadateľom o rôzne sociálne podpory, ktoré boli viazané na príjmy a poskytované na základe toho, že mali nezaopatrené deti, pričom ich spoločným cieľom bolo znížiť mieru detskej chudoby.
- 60 Podľa judikatúry Súdneho dvora, dávky, ktoré sa poskytujú automaticky rodinám, ktoré spĺňajú určité objektívne požiadavky týkajúce sa najmä ich veľkosti, príjmov a prostriedkov bez ohľadu na individuálne a diskrečné posúdenie osobných potrieb a ktorých cieľom je kompenzovať rodinné výdavky, sa musia považovať za dávky sociálneho zabezpečenia (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky zo 16. júla 1992, Hughes, C-78/91, EU:C:1992:331, bod 22, a z 10. októbra 1996, Hoefer a Zachow, C-245/94 a C-312/94, EU:C:1996:379, bod 27).
- 61 Uplatniteľnosť kritérií uvedených v predchádzajúcom bode na predmetné sociálne dávky má za následok, že tieto dávky je potrebné považovať za „dávky sociálneho zabezpečenia“ v zmysle článku 3 ods. 1 písm. j) nariadenia č. 883/2004 v spojení s článkom 1 písm. z) tohto nariadenia.

– Hlavná výhrada

- 62 V rámci svojej hlavnej výhrady uvedenej na podporu predmetnej žaloby Komisia Spojenému kráľovstvu vytýka, že priznanie nároku na predmetné sociálne dávky podmieňuje tým, aby žiadateľ spĺňal okrem požiadavky „zvyčajného bydliska“ na území hostiteľského členského štátu, stanovenej v článku 11 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 883/2004 v spojení s článkom 1 písm. j) tohto nariadenia, takisto požiadavku práva na pobyt. Overovanie splnenia tejto druhej požiadavky predstavuje podľa názoru Komisie dodatočnú podmienku, ktorá nie je upravená.
- 63 V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že článok 11 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 883/2004, o ktorý sa Komisia opiera, obsahuje „kolíznú normu“, ktorej cieľom je určiť vnútroštátne právne predpisy uplatniteľné na poberanie dávok sociálneho zabezpečenia vymenovaných v článku 3 ods. 1 tohto nariadenia, medzi ktorými sa nachádzajú aj rodinné dávky, o ktoré môžu žiadať osoby, na ktoré sa nevzťahujú písmená a) až d) článku 11 ods. 3 uvedeného nariadenia, teda najmä ekonomicky nečinné osoby.
- 64 Článok 11 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 883/2004 má za cieľ nie len vyhnúť sa súčasnému uplatneniu viacerých vnútroštátnych právnych úprav na určitú situáciu a komplikáciám, ktoré z toho môžu vyplývať, ale aj zabrániť tomu, aby osoby, ktoré patria do pôsobnosti tohto nariadenia, boli zbavené ochrany v oblasti sociálneho zabezpečenia v dôsledku neexistencie právnej úpravy, ktorá by sa na ne vzťahovala (pozri najmä rozsudok z 19. septembra 2013, Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, bod 40 a citovanú judikatúru).
- 65 Naproti tomu uvedené ustanovenie samo osebe nemá za cieľ stanoviť hmotnoprávne podmienky existencie nároku na dávky sociálneho zabezpečenia. Zákonodarcovi každého členského štátu v zásade prislúcha stanoviť tieto podmienky (pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. septembra 2013, Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, bod 41, ako aj citovanú judikatúru, a z 11. novembra 2014, Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, bod 89).
- 66 Z článku 11 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 883/2004 v spojení s článkom 1 písm. j) tohto nariadenia teda nie je možné logicky vyvodiť, že právo Únie bráni vnútroštátnemu ustanoveniu, ktoré podmieňuje nárok na sociálne dávky, akými sú predmetné sociálne dávky, splnením požiadavky, aby mal žiadateľ právo na legálny pobyt v dotknutom členskom štáte.

- 67 Nariadenie č. 883/2004 totiž nezavádza spoločný systém sociálneho zabezpečenia, ale zachováva existenciu jednotlivých vnútroštátnych systémov, pričom jeho jediným cieľom je zabezpečiť koordináciu medzi týmito systémami a tak zaručiť skutočný výkon slobody voľného pohybu osôb. Umožňuje tak, aby naďalej existovali rôzne systémy, v ktorých vznikajú rôzne pohľadávky vo vzťahu k rôznym inštitúciám, voči ktorým má poberateľ dávok priame nároky buď výlučne na základe vnútroštátneho práva, alebo na základe vnútroštátneho práva doplneného podľa potreby právom Únie (rozsudok z 19. septembra 2013, Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, bod 43).
- 68 Z judikatúry Súdneho dvora pritom vyplýva, že v zásade nič nebráni tomu, aby poskytovanie sociálnej dávky ekonomicky nečinným občanom Únie podliehalo požiadavke, aby títo občania spĺňali podmienky na získanie práva na legálny pobyt v hostiteľskom členskom štáte (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 19. septembra 2013, Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, bod 44, a z 11. novembra 2014, Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, bod 83).
- 69 Kolízna norma obsiahnutá v článku 11 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 883/2004 teda na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia, nebola porušená požiadavkou práva na pobyt, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou podmienok na priznanie predmetných sociálnych dávok.
- 70 Treba uviesť, že sa nemožno stotožniť s tvrdením Komisie, že osoba, ktorá nespĺňa podmienky vyžadované na priznanie predmetných sociálnych dávok, sa nachádza v situácii, v ktorej na ňu nie je uplatniteľné ani právo Spojeného kráľovstva, ako ani iné právo.
- 71 Takáto situácia sa totiž nelíši od situácie, v ktorej sa nachádza žiadateľ, ktorý nespĺňa jednu z podmienok vyžadovaných na priznanie nároku na rodinnú dávku z akéhokoľvek iného dôvodu a ktorý z toho dôvodu v skutočnosti nemá nárok na túto dávku v žiadnom členskom štáte. Táto situácia nie je zapríčinená tým, že žiadne právo sa na neho neuplatní, ale je zapríčinená tým, že tento žiadateľ nespĺnil základné podmienky stanovené členským štátom, ktorého právna úprava je na neho podľa kolíznej normy uplatniteľná.
- 72 V tejto súvislosti je potrebné tiež uviesť, že Spojené kráľovstvo od svojej odpovede na odôvodnené stanovisko neustále popieralo, že by chcelo overenie zvyčajnosti bydliska žiadateľa na svojom území podriaďiť najmä podmienke, že má žiadateľ v tomto štáte právo na legálny pobyt. Ako v podstate uviedol generálny advokát v bode 54 svojich návrhov, zo spisu predloženého Súdnemu dvoru nijako nevyplýva, žeby Spojené kráľovstvo zamýšľalo spojiť požiadavku práva na pobyt s kontrolou zvyčajného bydliska v zmysle článku 11 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 883/2004. Tento členský štát na pojednávaní uviedol, že legalita pobytu žiadateľa na jeho území predstavuje hmotnoprávnu podmienku, ktorú musia ekonomicky nečinné osoby splniť, aby im mohol byť priznaný nárok na predmetné sociálne dávky.
- 73 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy, keďže Komisia nepreukázala, že požiadavka práva na pobyt stanovená právnymi predpismi Spojeného kráľovstva sama osebe porušuje ustanovenia článku 11 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 883/2004 v spojení s článkom 1 písm. j) tohto nariadenia, musí byť hlavná výhrada vznesená touto inštitúciou odmietnutá.

– Subsidiárna výhrada

- 74 Subsidiárne pre prípad, ak by sa rozhodlo, že overenie požiadavky práva na pobyt nie je ako také zahrnuté do kritéria zvyčajného bydliska žiadateľa o predmetné sociálne dávky a že overenie prvej požiadavky sa vykonáva autonómne, Komisia uvádza, že zavedenie požiadavky práva na pobyt vo vnútroštátnom právnom poriadku vedie nevyhnutne k priamej diskriminácii alebo minimálne k nepriamej diskriminácii, ktorá je zakázaná článkom 4 nariadenia č. 883/2004.

- 75 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, ako bolo spomenuté v bode 68 tohto rozsudku, že v zásade nič nebráni tomu, aby poskytovanie sociálnej dávky ekonomicky nečinným občanom Únie podliehalo hmotnoprávnej požiadavke, aby títo občania spĺňali podmienky na získanie legálneho práva na pobyt v hostiteľskom členskom štáte.
- 76 Nič to nemení na tom, že hostiteľský členský štát, ktorý na účely priznania sociálnych dávok, akými sú predmetné dávky, vyžaduje legálnosť pobytu štátneho príslušníka iného členského štátu na svojom území, sa dopúšťa nepriamej diskriminácie.
- 77 Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora totiž vyplýva, že vnútroštátne ustanovenie treba považovať za nepriamo diskriminačné, ak je samotnou svojou povahou spôsobilé mať väčší dosah na štátnych príslušníkov iných členských štátov ako vlastných štátnych príslušníkov, a v dôsledku toho existuje riziko, že výraznejšie znevýhodní príslušníkov iných členských štátov (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. apríla 2010, Bressol a i., C-73/08, EU:C:2010:181, bod 41).
- 78 V prejednávanej veci vnútroštátna právna úprava ukladá žiadateľom o predmetné dávky, aby mali právo na pobyt v Spojenom kráľovstve. Táto právna úprava tak vyvoláva nerovnosť zaobchádzania s britskými štátnymi príslušníkmi a s príslušníkmi iných členských štátov, keďže takúto podmienku bydliska spĺňa jednoduchšie vlastní štátni príslušníci, ktorí majú svoje zvyčajné bydlisko najčastejšie v Spojenom kráľovstve, než štátni príslušníci iných členských štátov, ktorých bydlisko sa naopak spravidla nachádza na území iného členského štátu ako Spojeného kráľovstva (pozri analogicky rozsudok z 13. apríla 2010, Bressol a i., C-73/08, EU:C:2010:181, bod 45).
- 79 Na to, aby bola takáto nepriama diskriminácia odôvodnená, musí byť spôsobilá na dosiahnutie sledovaného cieľa a nesmie ísť rámec toho, čo je na dosiahnutie tohto cieľa nevyhnutné (pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. júna 2013, Giersch a i., C-20/12, EU:C:2013:411, bod 46).
- 80 V tejto súvislosti treba konštatovať, že z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že nevyhnutnosť chrániť financie hostiteľského členského štátu v zásade odôvodňuje oprávnenie kontrolovať legálnosť pobytu v okamihu poskytnutia sociálnej dávky, a to najmä ekonomicky nečinným osobám pochádzajúcim z iných členských štátov, keďže priznanie takejto dávky môže mať dôsledky na celkový rozsah podpory, ktorá môže byť poskytnutá týmto štátom (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 20. septembra 2001, Grzelczyk, C-184/99, EU:C:2001:458, bod 44; z 15. marca 2005, Bidar, C-209/03, EU:C:2005:169, bod 56; z 19. septembra 2013, Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, bod 61, a z 11. novembra 2014, Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, bod 63).
- 81 Pokiaľ ide o primeranosť požiadavky práva na pobyt, je potrebné v súlade s tým, čo uviedol generálny advokát v bode 92 svojich návrhov, konštatovať, že overovanie skutočnosti, či sa žiadateľ nenachádza na území štátu nelegálne, ktoré vykonávajú vnútroštátne orgány v rámci priznávania predmetných sociálnych dávok, treba považovať za prípad overenia legality pobytu občanov Únie podľa článku 14 ods. 2 druhého pododseku smernice 2004/38, a preto tiež musí spĺňať požiadavky stanovené touto smernicou.
- 82 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa článku 14 ods. 2 smernice 2004/38 majú občania Únie a ich rodinní príslušníci právo na pobyt určené v článkoch 7, 12 a 13 tejto smernice, pokiaľ spĺňajú v nich stanovené podmienky. V konkrétnych prípadoch, ak existuje odôvodnená pochybnosť, či občan Únie alebo jeho rodinní príslušníci spĺňajú podmienky stanovené v uvedených článkoch, môžu členské štáty overiť, či sú tieto podmienky splnené. Článok 14 ods. 2 smernice 2004/38 stanovuje, že toto overenie sa nevykonáva systematicky.
- 83 Z vyjadrení Spojeného kráľovstva počas pojednávania pred Súdnym dvorom vyplýva, že pre každú z predmetných sociálnych dávok musí žiadateľ uviesť vo svojej žiadosti množstvo údajov, ktoré svedčia o existencii práva na pobyt v Spojenom kráľovstve, pričom tieto údaje sú následne overované

príslušnými orgánmi, ktoré môžu priznať dotknutú dávku. Iba v osobitných prípadoch sa od žiadateľov vyžaduje, aby predložili dôkaz, že skutočne majú právo na legálny pobyt na území Spojeného kráľovstva, ako to deklarovali v žiadosti.

- 84 Z informácií, ktoré má Súdny dvor k dispozícii, v rozpore s tvrdeniami Komisie vyplýva, že overenie splnenia podmienok existencie práva na pobyt, ktoré stanovuje smernica 2004/38, sa nevykonáva systematicky, a teda nie je v rozpore s požiadavkami článku 14 ods. 2 uvedenej smernice. Iba v prípade pochybností vykonajú britské orgány nevyhnutné overenia na účely zistenia, či žiadateľ splňa, alebo nespĺňa podmienky stanovené v smernici 2004/38, a to najmä podmienky stanovené v jej článku 7, a či má teda právo na legálny pobyt na území tohto členského štátu v zmysle uvedenej smernice.
- 85 V tomto kontexte možno konštatovať, že Komisia, ktorej prináleží preukázať existenciu údajného nesplnenia povinnosti a predložiť Súdnemu dvoru dôkazy nevyhnutné na preverenie existencie tohto nesplnenia (pozri najmä rozsudok z 23. decembra 2015, Komisia/Grécko, C-180/14, EU:C:2015:840, bod 60 a citovanú judikaturu), nepredložila dôkazy, že takéto overenie nespĺňa podmienky proporcionality, že nie je spôsobilé na dosiahnutie cieľa ochrany verejných financií a že ide nad rámec toho, čo je na dosiahnutie tohto cieľa nevyhnutné.
- 86 Z vyššie uvedeného vyplýva, že skutočnosť, že dotknutá vnútroštátna právna úprava v prejednávanej veci stanovuje, že príslušné orgány Spojeného kráľovstva na účely priznania predmetných sociálnych dávok vyžadujú legálny pobyt na svojom území od štátnych príslušníkov iných členských štátov, ktorí žiadajú o tieto dávky, nepredstavuje diskrimináciu, ktorú zakazuje článok 4 nariadenia č. 883/2004.
- 87 Z tohto dôvodu musí byť žaloba v celom rozsahu zamietnutá.

O trovách

- 88 Podľa článku 138 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Spojené kráľovstvo navrhlo zaviazať Komisiu na náhradu trov konania a Komisia nemala úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať ju na náhradu trov konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol a vyhlásil:

1. Žaloba sa zamietla.

2. Európska komisia je povinná nahradiť trovy konania.

Podpisy